

Markéta Šichtařová: Jsme o století zpět, lidstvo se nepoučilo

- CZ24 News | 8. dubna 2021

V historii vždy byla hospodářská politika intenzívně provázána se zájmy významných finančních skupin. Ty lobbysticky ovlivňovaly politiku a hospodářskou politiku tak, aby šla na ruku zájmům předních byznysmenů.

Nejinak je tomu i dnes. Tento vztah byl ovšem vždy dvousměrný. Jakmile si finanční skupiny vylobbovaly nějaký typ hospodářské politiky, došlo k ekonomickému ovlivnění mas lidí – ať už skrze míru nezaměstnanosti, inflaci, válku a podobně. To následně utvářelo společenskou náladu a poptávku po nějakém jiném typu politiky.

Ukažme si to na jednoduchém a notoricky známém příkladu. Během první světové války potřebovaly USA financovat své předpokládané budoucí válečné výdaje navýšením státního dluhu. To by však bylo pro USA s tehdejší „tvrdou“ měnou a danými úrokovými sazbami příliš drahé. A tak už v předtuše budoucího dluhového financování byla na konci roku 1913 založena instituce Fed – americká centrální banka.

O založení Fedu se tehdy silně zasazovaly některé konkrétní finanční skupiny, v jejich zájmu byl válečný obchod (například, ale nejen, se zbraněmi) a které tedy stály o vstup USA do války. Také čelní místa vedení Fedu byla obsazena zástupci těchto finančních skupin. Fed usiloval o inflaci nejen během válečných let hned po svém vzniku, ale i po skoro celá dvacátá léta.

Fed centralizoval bankovní rezervy a umožnil inflaci, která „změkčila“ dolar a zlevňovala americkému státu úvěrování. Už tehdy došlo v malém objemu k tisku peněz – Fed vydal takzvané „směnky zahraničního obchodu“, dnes by se řeklo něco jako státní pokladniční poukázky, a ty fungovaly částečně k monetizaci dluhu. *(Správně si všímáte, že o zvýšení inflace se aktuálně v roce 2021 snaží opět nejen Fed, ale také Evropská centrální banka (ECB) – a opět je hlavním důvodem zlevnění dluhového financování státu.)*

Peněžní expanze, kterou prováděl Fed od roku 1914 do roku 1929, navodila obrovský boom cen cenných papírů – akcií i dluhopisů. Kanálů tohoto nafouknutí cen v důsledku měnové expanze bylo víc. Zaprvé pumpovní peněz do oběhu peníze zlevňovalo, bylo proto snadné, respektive levné, nakupovat cenné papíry na úvěr. *(Totéž se děje zhruba od roku 2001 dodnes.)*

Zadruhé snadné úvěrování firem i podhodnocení dolaru dodaly umělou vzpruhu americkému průmyslu i bankovníctví. Masy tak snadno podlehly dojmu, že ceny akcií jsou správně nastavené, protože americké korporace mají před sebou zářnou budoucnost. *(Také se totéž děje dnes.)*

Dojem normality a dojem toho, že tisk peněz není nebezpečný, byl podporován i tím, že ve 20. letech 20. století řada zemí zažívala konjunkturu, protože po první světové válce se masy vrátily k větší spotřebě, a tím vzrostlo HDP. Spotřeba však byla zprvu opatrná a hodně se propisovala jen do cen cenných papírů *(stejně jako dnes)*, takže i inflace se dlouho zdála pod kontrolou *(jako dnes)*.

A konečně fenoménem dvacátých let bylo i to, že na trhu cenných papírů začali v rostoucí míře investovat i drobní, nevzdělaní investoři, kteří nechápali příčiny růstu cen cenných papírů. *(To připomíná nejen dnešní akciové trhy, ale také zapojování důchodců do penzijních fondů a poptávku po altcoinech.)*

Zkrátka krize z roku 1929 je daleko od toho, aby mohla být považována za selhání neregulovaného kapitalismu. V realitě hlavně ilustruje nebezpečí vládních intervencí do ekonomiky. Ekonomický kolaps přišel jako nutná korekce umělého růstu navozeného expanzivní monetární politikou centrální banky. Následné vládní zásahy po roce 1929, které se snažily krizi „léčit“, ve skutečnosti situaci ještě víc zhoršovaly. *(Zářný příklad takových nekompetentních zásahů jsme viděli v roce 2020 během koronakrize, kdy státní intervence ekonomiku ještě víc vychylovaly z rovnováhy, a tedy situaci ještě zhoršovaly.)*

Po prvotním zhroucení cen v roce 1929 burzy cenných papírů padaly dál a finanční krize se rychle přetavila do hospodářské krize. Ta následně oběhla celý svět a stala se nejhlubší světovou hospodářskou krizí až do roku 2008. Tváří v tvář růstu nezaměstnanosti si mnoho lidí začalo myslet, že kapitalismus skončil, že na vině je demokracie a že je nutno změnit společenský řád. Důsledkem byl nástup fašistů a komunistů v některých zemích. *(I to můžeme pozorovat dnes. Stačí se mrknout na politické složení Evropského parlamentu, vyvlastňování bytů v Berlíně, či odpudivou vlnu nenávistných komentářů po smrti Petra Kellnera.)*

Chybné řešení nerovnováh v některých zemích trvalo i po Velké depresi a typickým příkladem se stalo Německo 30. let. To nepochopilo, anebo pochopilo, ale populisticky nedbalo, že krize v roce 1929 se zrodila z tisku peněz, a tak své předlužení způsobené povinností platit reparace z 1. světové války „řešilo“ dalším vystupňováním tisku peněz a vyvoláním hyperinflace. Ta je dnes historiky považována za jednoznačně spojenou s nástupem Hitlera a vyprovokováním 2. světové války.

Sotva se z toho vylžeme, historie se zkrátka opakuje: Krize roku 2008 souvisela s tlakem na enormně nízké úrokové sazby, které vedly k nafouknutí cen cenných papírů a k nezdravé situaci na trhu zejména amerických hypoték. Hloubka krize 2008-2009 vyvolala společenskou poptávku po levicových řešeních a opět se objevily názory, že krize byla známkou selhávání kapitalismu. V realitě byla důsledkem státních zásahů do ekonomiky, které nesmyslně a kontraproduktivně snížily úrokové sazby a umožnily tak naakumulování paralelních nerovnováh v ekonomice. Jenomže dneska to státy buď natvrdo nechápou, anebo populisticky nedbají. A „řeší“ od té doby přetrvávající ekonomické nerovnováhy kvantem peněz ještě vyšším. Koronakrize tomu nasadila korunu.

Co z toho plyne pro budoucí politický systém, zda větší svoboda, či nesvoboda, zda větší ekonomická prosperita, nebo opak, si myslící čtenář již dokáže odvodit sám. A ten, který si to dosud neodvodil,

zjevně místo myšlení používá pouze víru - ve stát a zázrak. A diskutovat s takovým blouznílkem je ztrátou času.

Autor: Markéta Šichtařová

Zdroj: <https://sichtarova.blog.idnes.cz>